

Synagóga v Liptovskom Mikuláši, postavená v rokoch 1842 – 1846 ako jednopodlažná klasicistická stavba s rovným trámovým stropom a strohým interiérom dnes patrí medzi najväčšie a najštyľovejšie na Slovensku. Súčasnú podobu získala po rekonštrukcii v roku 1906, no pôvodná stavba tvorí podstatnú časť dnešnej synagógy – jej vonkajší plášť. Do existujúceho základu budapeštiansky architekt Leopold Baumhorn vstaval konštrukciu z oceľových nosníkov a stĺpov. Unikátny systém oceľovej siete nesúcej tenkú, len päťcentimetrovú omietkovú škrupinu, umožnil pomerne rozsiahly trojlodový priestor zaklenúť a do konceptu zabudovať aj galérie pre ženy. Vďaka tomuto novátorskému, v tom čase a v našom prostredí menej používanému technickému riešeniu klenby, patrí mikulášska synagóga aj medzi významné pamiatky technického charakteru. Zároveň je dôkazom schopnosti architekta prispôsobiť pôvodný objekt novým požiadavkám s citlivou zmenou dispozície a zároveň rešpektovaním pôvodného diela. Autor tu docielil harmóniu medzi prevažujúcim klasicistickým výrazom priečelí so zachovaním charakteru pôvodného zastrešenia a secesným charakterom interiéru vrátane kupole s krásnou vitrážou. Interiéru dominuje bohatá modro-zlatá štuková výzdoba. Secesný charakter interiéru dotvárali kovové lustre a vitrážové okná s kvetinovými motívmi.

Mikulášska SYNAGÓGA

Hollého ulica 4, Liptovský Mikuláš
044/552 25 54, 0915 317 490
www.mjk.sk

vstupné dospelí: 2,- €, deti: 1,- €

Otváracie hodiny synagógy:
15. 6. – 14. 9.: Po-Ne 10.00-18.00 hod.

 Mimo letnej sezóny možnosť objednať vstup vopred v Múzeu Janka Kráľa:

Námestie osloboditeľov 31
Otváracie hodiny múzea:
15. 6. – 14. 9.: Po-Ne: 10.00-18.00
15. 9. – 14. 6.: Po-Pi: 8.00-16.00, So-Ne: 9.00-17.00

Expozíciu je možné navštíviť aj v rámci hodinovej prehliadkovej trasy mestom **Mikulášski židia**, ktorú si môžete objednať v **Informačnom centre mesta Liptovský Mikuláš**.

 INFORMAČNÉ CENTRUM mesta Liptovský Mikuláš
Námestie mieru 1
+421/44/16 186, +421/44/552 24 18
info@mikulas.sk www.mikulas.travel

1. 7. – 14. 9.: Po-Pi: 9.00-18.00, So-Ne: 9.00-17.00
15. 9. – 30. 6.: Po-So: 9.00-17.00, Ne: zatvorené

 AUDIOSPRIEVODCA v Mikulášskej synagóge
Nájdete po stiahnutí v turistickej aplikácii **Liptovský Mikuláš**

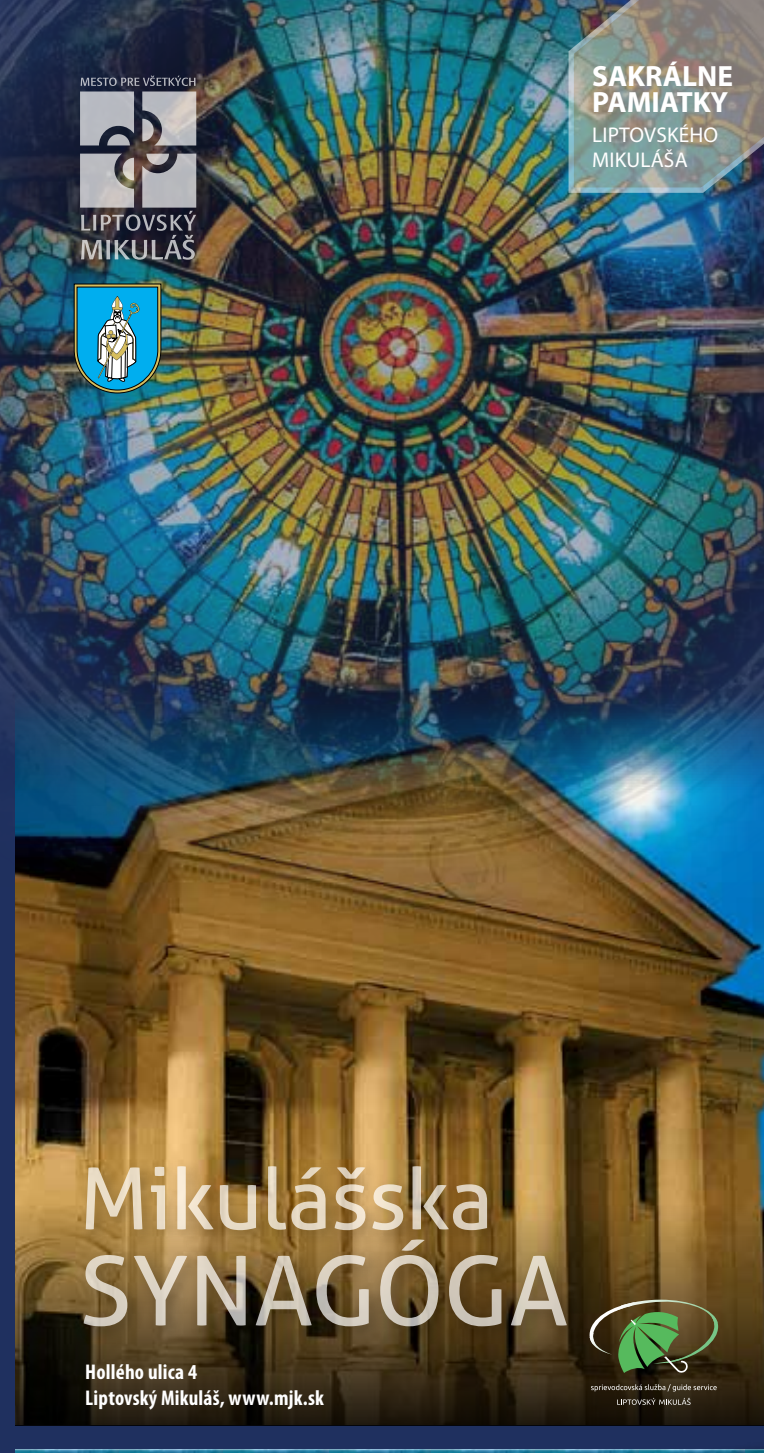

www.mikulas.sk/turistica-aplikacia
v synagóge a v historickom centre Liptovského Mikuláša

DOVOLENKA NA SLOVENSKU DOBRO NÁPAD
Vydalo: Mesto Liptovský Mikuláš, Múzeum Janka Kráľa v Liptovskom Mikuláši, OOCR REGION LIPTOV, 2018. Fotografie: © Gabriel Lipták, archív ICM LM a Múzea Janka Kráľa. Grafický dizajn: © Štúdio HARMONY s.r.o. Banská Bystrica, www.studioharmony.sk.

SAKRÁLNE PAMIATKY
LIPTOVSKÉHO MIKULÁŠA

Mikulášska SYNAGÓGA

Hollého ulica 4
Liptovský Mikuláš, www.mjk.sk

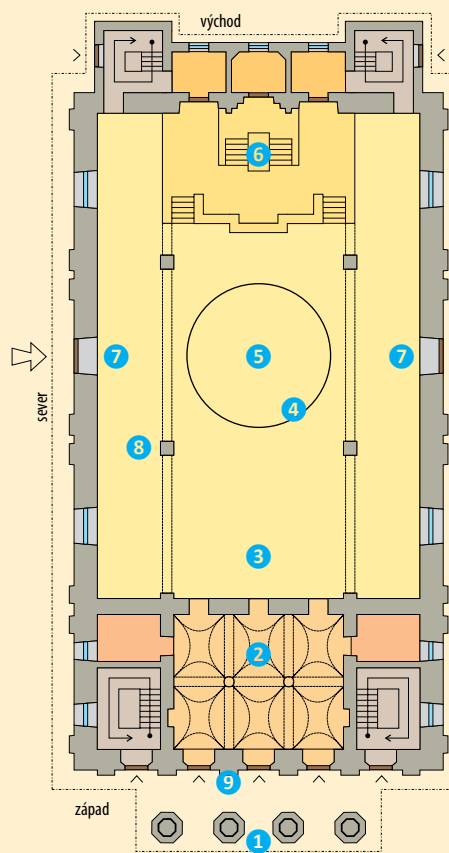

História židovskej komunity sa začala písať v 20. rokoch 18. storočia, keď sa v Liptove usadili prvé židovské rodiny z moravského Holešova. Zemepán Samuel Pongráč ich prijal s očakávaním, že v Mikuláši a okolí napomôžu rozvoju obchodu a prenajal im niekoľko domov priamo na námestí. Do mesta prichádzali ďalšie rodiny a začali obchodovať s drevom, kožou, textilom, liehovinami a tabakom. V roku 1730 si založili židovskú náboženskú obec a o dva roky neskôr postavili prvú, drevenú synagógu. Roku 1752 komunita založila elementárnu školu Tóry a Talmudu a v roku 1776 ješivu, učilište pre rabínov. Začiatkom 19. storočia dostal Mikuláš prívlastok „židovské Atény“ či „mesto plné mudrcov a znalcov Písma“. Významný vplyv židovského obyvateľstva na kultúrny a spoločenský život dokazuje aj to, že v roku 1861 mal Liptovský Mikuláš prvého židovského starostu, a to v rámci celého Uhorska! Rozrastajúca sa židovská obec roku 1842 rozhodla o stavbe novej synagógy na mieste, kde stojí dodnes, aj keď v pozmenenej podobe. V roku 1846 už slúžila svojmu účelu. V jej blízkosti vyrástla šesťtriedna škola s vyučovacím jazykom nemeckým, ktorú navštevovali aj deti kresťanov. Liptovský Mikuláš sa stal centrom liptovského židovstva. Keď požiare mesta v rokoch 1878 a 1904 poškodili aj synagógu, komunita rozhodla o jej rozsiahlej prestavbe. História mikulášskej židovskej komunity sa tragicky uzavrela počas druhej svetovej vojny. Na základe rozhodnutia vtedajšej vlády bolo od marca 1942 z Mikuláša postupne deportovaných 885 židovských obyvateľov do koncentračných táborov. Prežiť sa podarilo len zlomku z nich.

Synagóga, vďaka investícii mesta obnovená a roku 1991 sprístupnená verejnosti, je dnes v správe Múzea Janka Kráľa. V interiéri tejto jedinečnej pamiatky múzeum prezentuje samostatnú výstavu venovanú histórii mikulášskej židovskej komunity, inštalovanú na západnej galérii.

Hore: Pohľad z galérie s pôvodnými secesnými lavicami na bohato zakltný priestor modlitebne. Florálna výzdoba, typická pre obdobie secesie, má v mikulášskej synagóge umiernenú podobu.

Vpravo: V synagóge sa každoročne koná koncert Mosty-Gesharim za účasti popredných domácich i svetových umelcov.

1 Hlavné priečelie s fasádou členenou päťicou okien a vstupných brán je orientované na západ. Štyri mohutné antické stĺpy podopierajú veľký predsunutý štít s trojuholníkovým tympanonom. Zaujímavosťou klasicistického exteriéru je až 30 okien a 9 vstupov z troch strán budovy.

2 Vstupný priestor za hlavným priečelím je rozdelený na šesť rovnakých polí dvojicou dekoratívnych stĺpov, nesúcich valenú klenbu. Príslušné priestory využívala komunita na uchovávanie matričných záznamov.

3 Veľkorysé riešenie vnútorného priestoru je výsledkom rekonštrukcie z roku 1906, vďaka ktorej získala synagóga súčasnú podobu s netradičným prepojením klasicistického exteriéru so secesným interiérom.

4 Nad optickým stredom synagógy, v ktorom sa krížia oblúky klenby hlavnej lode, architekt vo výške 17 m strop otvoril a vytvoril v ňom kupolu o priemere 10 m. Jej vrchol vyplňa veľká farebná vitráž.

5 Stropnú vitráž tvoria dekoratívne výplne s centrálnym motívom slnka a kvetov na pozadí modrej oblohy, ktoré boli z podkrovia osvetľované žiarovkami. Stropná vitráž spolu s okennými vitrážami boli najhodnotnejšou a zároveň finančne najnáročnejšou súčasťou výtvarného doriešenia modlitebne. Darovali ich štyri bohaté liptovskomikuláškcke židovské rodiny.

6 Vstup do samotného srdca synagógy „Aron-ha-Kodeš“, kde sa uchovávala Tóra, je komponovaný ako impozantná brána. Zdvojený oblúk v jej vrchole symbolizuje Mojžišove kamenné tabule s Božími zákonmi.

7 Z pôvodného interiérového zariadenia sa zachovali len drevené lavice na galériách určených pre ženy. Okrem nich interier dotvárali tiež kovové lustre, svietniky, zábradlie na emporách a vitrážové okná s kvetinovými motívami. Vitráže boli začiatkom 90. rokov 20. storočia demontované, aby sa zabránilo ich zničeniu. Posledné dve z nich sú sprístupnené verejnosti v expozícii Múzea Janka Kráľa, ktoré dokumentuje aj históriu mikulášskeho židovstva.

8 Štuková výzdoba stĺpov, piliérov a zábradlí na galériách, aj centrálného objektu Aron-ha-Kodeš je výrazne polychrómovaná s prevahou zlatej a modrej farby. Modrá a zlatá dominuje aj na výmalbe klenieb a kupoly. Prísne štylizované florálne motívy len jemne podčiarkujú ornamentiku založenú na geometrických zákonitostiach a inšpirácii orientom.

9 Reliéf na priečelí chrámu venovaný obetiam holokaustu pripomína a uzatvára najsmutnejšiu kapitolu histórie židovskej komunity v Liptovskom Mikuláši. Kópia slávneho reliéfu sa nachádza v Národnom pamätníku obetiam holokaustu v Jeruzaleme, ďalšie zdobia 6 synagóg na Slovensku. Autorom reliéfu je známy mikulášsky maliar Michal Kern.